

boerderijstichting zeeland

betrokken bij boerderijen

Jaarverslag 2020 - 2021

Voorwoord voorzitter

Graag bieden wij hierbij ons jaarverslag over 2020-2021 aan.

Bijzondere tijden.

Na twee jaar van bijzondere omstandigheden vanwege de coronamaatregelen brengen we nu een verslag van 2020 en 2021 uit.

Helaas heeft ook de Boerderijstichting Zeeland in deze tijd weinig activiteiten kunnen organiseren maar een aantal zaken hebben toch doorgang kunnen vinden zoals u in het verslag kan lezen.

De voorzitter.

Johanna Boogerd heeft na vele jaren van voorzitterschap te kennen gegeven te willen stoppen met deze functie. We willen haar heel hartelijk danken voor haar enorme inzet voor de Boerderijstichting en daarmee ook voor het behoud van de vele mooie monumentale boerderijen in Zeeland.

Inmiddels zijn haar taken verdeeld. Jos de Regt is vicevoorzitter en ik ben voorzitter geworden. We vervangen elkaar wanneer dat nodig is.

Hartelijk dank.

Sponsors, vrijwilligers en donateurs: hartelijk dank! Dankzij u kunnen we het werk van de Boerderijstichting Zeeland voortzetten. Het is fijn om te zien dat er nog altijd waardering bestaat voor ons werk. We hopen dat in deze bijzondere tijden goed onderhouden agrarisch erfgoed behouden blijft en bijdraagt aan ons mooie Zeeuwse platteland.

Josje de Koning

Organisatiestructuur BSZ

Door Jaap van Wijck

Johanna Boogerd heeft vanwege haar gezondheid de functie van voorzitter in 2021 neergelegd. Wel wil ze, zover die gezondheid het toelaat, als adviseur aan de stichting verbonden blijven. Zoals u in het voorwoord heeft kunnen lezen, heeft Josje de Koning de functie van voorzitter overgenomen van Johanna.

Verder is besloten om het bestuur te splitsen in een formeel bestuur en in regiovertegenwoordigers. Het bestuur bestaat nu uit 5 personen die ook als zodanig bij de Kamer van Koophandel zijn ingeschreven. Dit heeft mede tot voordeel dat niet iedere wijziging van vrijwilligers, die actief zijn voor de Boerderijstichting, bij de Kamer van Koophandel moet worden ingeschreven.

Het bestuur en de regiovertegenwoordigers houden vier keer per jaar een gezamenlijke algemene vergadering voor het uitwisselen van ervaringen en het behandelen van overige inhoudelijk zaken.

Het bestuur en de regiovertegenwoordigers kunnen in voorkomende gevallen een beroep doen op adviseurs. Dat kunnen oud-bestuursleden zijn, externe deskundigen of mensen uit belangrijke netwerken. Zij kunnen op eigen initiatief of op verzoek de algemene vergaderingen bijwonen. De bestuurlijke zaken komen daar informatief of besluitvormend aan de orde. Waar nodig en gewenst zullen werkgroepen gevormd worden voor het organiseren van excursies of bijeenkomsten e.d..

Het bestuur bereidt de algemene vergadering voor en overlegt zo nodig in extra bestuursvergaderingen. De vergaderingen vinden bij voorkeur fysiek plaats. Indien dit niet kan zal digitaal vergaderd worden. Een en ander is uitgewerkt in een nieuw huishoudelijk reglement.

Overzicht bestuur, regiovertegenwoordigers en adviseurs in 2021:

Bestuur:

Voorzitter	Josje de Koning
Vice-voorzitter	Jos de Regt
Secretaris	Jaap van Wijck
Penningmeester	Foort Minnaard
Alg. bestuurslid	Niek van der Horst

Regiovertegenwoordigers:

Schouwen-Duiveland	Anja van der Bijl
Noord-Beveland	Josje de Koning
Walcheren	Jolanda Polderdijk
Zuid-Beveland West	Marjanka Rijk
Zuid-Beveland Oost	Jos de Regt
Tholen en St Philipsland	Hans Kosten
Oost-Zeeuws-Vlaanderen	Karel Martinet
West Zeeuws-Vlaanderen	Martin Dekker

Adviseurs:

Levien de Putter	Architect / boerderijregisseur
Kees de Jonge	Architect
Johanna Boogerd-Quaak	Maatschappij en omgeving
Gerard Smallegange	Boerderij en historie
Joan Seijdlitz	Juridische zaken
Berit Sens	Provincie Zeeland
Jacqueline van Gelderen	Erfgoed Zeeland

In 2021 heeft Marinus van Dintel (Erfgoed Zeeland) het Zeeuwse achter zich gelaten en een nieuwe uitdaging aangenomen als senior beleidsadviseur erfgoed bij de gemeente Deventer. De functie van Marinus bij Erfgoed Zeeland is vooralsnog niet ingevuld.

www.boerderijstichtingzeeland.nl

Regionale acties in coronatijd

Door Karel Martinet

Natuurlijk had de lockdown invloed op de activiteiten in “het veld”. Maar desondanks hebben onze regiovertegenwoordigers en adviseurs ook de afgelopen periode weer heel wat kunnen betekenen voor mensen met vragen en problemen over ons geliefde agrarisch cultureel erfgoed.

Er kwamen 40 vragen om assistentie op het BSZ bordje. Dat is ongeveer evenveel als in voorgaande jaren. Wat wilden al die mensen van ons? Dat valt te verdelen in vijf categorieën:

- Vraag en aanbod 13
- Alarm 12
- Kennisvragen 10
- Vragen om subsidies 3
- Ruimtelijke ordening 2

Vergeleken met voorgaande jaren valt op dat Vraag en Aanbod nu de grootste groep is. Eerder waren dat de kennisvragen. We moeten als BSZ gaan kijken of we hier iets meer mee moeten gaan doen.

Goede tweede is de categorie “Alarm”. Spijtig dat het nog zoveel voorkomt dat agrarisch erfgoed verloren dreigt te gaan. Vaak is het dan al te laat en is de schuur al ingezakt. Maar als het een monument betreft, is er vaak ook dan nog wel iets mogelijk, zoals in het geval van de Napoleonhoeve bij Scharendijke. Een mogelijk informatiepunt bij een camping.

De vraag om subsidie moesten we vroeger standaard met “nee” beantwoorden. Maar recent is er de mogelijkheid om gebruik te maken van een landelijk subsidiepotje. Daarvoor komt helaas maar één Zeeuwse boerderij per jaar voor in aanmerking. Daarnaast hebben we tegenwoordig een financiële bijdrage (Vanuit het Johanna van Embden- Butler fonds.) aan de drie finalisten voor onze driejaarlijkse Erftroufee. De winnaar mag 2000 euro, de medefinalisten mogen elk 1000 euro besteden aan hun erfgoed.

Ook via de boerderijenregisseur (voor de planvorming) vloeien er middelen naar onze doelgroep.

De instelling van deze functie blijkt goud waard te zijn in de praktijk. Hopelijk is dit project blijvend.

Wat blijft wringen is toch dat er voor instandhouding niet veel middelen zijn terwijl de kosten oplopen. Heel veel schuren hebben nog asbestdaken. Bovendien moet er OZB betaald worden en verzekeringspremies. Dit alles boven op het reguliere onderhoud. En daar komen nog kosten bij voor een verplichte periodieke keuring van de elektrische installatie.

“Vraag en aanbod” gaat vaak over mensen die iets zoeken, zoals een (nog op te knappen) boerderij. Of men heeft iets in de aanbieding, zoals hout of muurankers. Zelfs voor een gevelsteen werd een bestemming gezocht.

Men vraagt ons ook wel een voor een lezing of om aanwezig te zijn met een stand van de BSZ bij een evenement.

Kennisvragen gaan vaak over zaken als kleurgebruik of de inrichting van een Zeeuws erf. Of men zoekt een goede aannemer. Er is zelfs iemand die met oud hout weer een nieuwe Zeeuwse schuur wil gaan bouwen. Bij ruimtelijke ordening ging het over meedenken over een Omgevingsvisie en vroeg men bemiddeling van de BSZ bij een afgewezen aanvraag voor een herbestemming.

Kortom, elk jaar is anders, maar er blijft heel veel werk aan de winkel!

Zeeuwse Erfgoed Coöperatie

Door Jaap van Wijck

De Provincie Zeeland heeft, als belangrijke subsidiegever voor vrijwilligersorganisaties actief in het Zeeuwse cultureel erfgoed, aangegeven dat die organisaties vanaf 2021 projectmatig samen moeten werken om voor provinciale (project)subsidie in aanmerking te komen. Naast de noodzaak tot onderlinge samenwerking op grond van de nieuwe Provinciale subsidieverordening worden bij deze organisaties ook andere uitdagingen voorzien voor de korte en langere termijn. Dit betreft o.a.:

- het vinden van nieuwe bestuurders en vrijwilligers;
- gebrek aan expertise op het gebied van onder meer communicatie (zoals een website, social media e.d.) en automatisering;
- de nieuwe subsidieverlening vanuit de Provincie Zeeland zal bij een aantal organisaties leiden tot begrotingsproblemen. De BSZ is hierdoor de jaarlijkse provinciale bijdrage kwijtgeraakt;
- kennis en ervaring van het cultureel erfgoed dreigen verloren te gaan als er geen aansluiting bij jongere generaties gevonden kan worden;
- het verkrijgen van meer aandacht bij toeristen en inwoners van Zeeland voor het Zeeuwse erfgoed;
- het onderhouden van het contact met de Provincie Zeeland is voor de individuele organisaties moeilijk uitvoerbaar;
- kleine culturele erfgoedorganisaties worden veelal niet betrokken bij Provinciale en landelijke ontwikkelingen c.q. worden daarbij vaak vergeten.

Deze ontwikkelingen bedreigen het voortbestaan van de kleine vrijwilligersorganisaties op het gebied van cultureel erfgoed in Zeeland. Het gezamenlijk optrekken kan deze bedreiging doen keren in kansen. Tot nu toe is met het oog op de onderlinge samenwerking gekozen voor een netwerkstructuur (Netwerk Erfgoedorganisaties Zeeland). In de praktijk is gebleken dat deze structuur onvoldoende slagkracht heeft om de hiervoor genoemde uitdagingen aan te gaan. In het Netwerk is hierover van gedachten gewisseld waarbij de conclusie is getrokken dat een gezamenlijk op te richten coöperatie die noodzakelijke slagkracht wel kan bieden. Tevens kan de coöperatie beter invloed uitoefenen op nieuw beleid van overheden met betrekking tot cultuur en erfgoed alsmede op de bestemming van subsidiegelden. Zodoende profileert de coöperatie zich als een belangrijke speler in de Provincie Zeeland naast de professionele cultuurorganisaties. Het biedt ook meer mogelijkheden om (financiële) steun te vragen bij (grote) fondsen en sponsors.

Boerderijenstichting Zeeland is er van overtuigd dat de coöperatie van wezenlijk belang is om de toekomst van elk van de culturele erfgoedorganisaties veilig te stellen.

Uitreiking Zeeuwse Erf Trofee

Door Karel Martinet

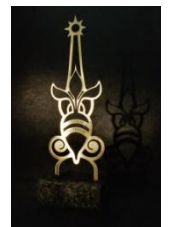

Luchtfoto winnaar Erftrofee

Op 26 september 2020 was het eindelijk zo ver en vond de uitreiking plaats van de Zeeuwse Erftrofee door de Boerderijen-stichting.

Voor alle duidelijkheid: samen met de partners SLZ en ZLTO is een cyclus opgezet waarbij elk jaar een Erftrofee wordt uitgereikt aan een van de drie respectievelijke doelgroepen. Elke partner doet het op zijn eigen manier en volgens zijn eigen criteria. Hierdoor is de opzet eenvoudig en is er toch elk jaar een uitreiking van een Erftrofee en dus ook elk jaar enige publiciteit. Wij waren als BSZ, drie jaar na 2017, weer aan de beurt. Toch een hoogtepunt voor onze stichting die Erftrofee, en dat verdient een goed verslag. Het was deze keer de familie Van Gaalen van boerderij Binnenste Buiten in Terhole die de Erftrofee in de wacht wist te slepen.

Om een winnaar aan te duiden ging de Boerderijenstichting niet over ijs van één nacht. Er werd een commissie van drie personen gevormd, bestaande uit: Marjanka Rijk, Martin Dekker en ondergetekende (Karel Martinet). Zij gingen voortvarend aan de slag. Maar vanwege de lockdown was het toch een late start en stond er meteen al enige druk op het tijdschema. Bovendien moest bij elk contactmoment ook rekening worden gehouden met de coronaregels. Nadat interne consultatie een achttal kandidaten had opgeleverd, werd daaruit in de bestuursvergadering een top drie gekozen. Bij deze drie kandidaten gingen wij met zijn drieën op bezoek. Overall werden wij op een geweldige wijze ontvangen.

De top drie bestond uit de familie van Gaalen van boerderij Binnenste Buiten in Terhole, de familie Mol te Wissenkerke met Hofstede 's Gravenhoek en de familie de Nooijer in Baarsdorp met Hofstede Heuvelhof.

Als leden van de "jury" waren we diep onder de indruk van wat we gezien hadden, namelijk drie families die alle drie op een bezielende wijze hun erfgoed trachten te behouden voor de toekomst. Mensen die niet bang waren van hard werken, die er ook veel geld en tijd in investeerden, en dat met een visie. Die visie kwam er in alle gevallen op neer dat er een nieuwe bestemming gevonden diende te worden. Een nieuwe bestemming voor leegstaand erfgoed, feitelijk een nieuwe economische drager, is immers nodig om ook in de toekomst verzekerd te zijn van de instandhouding van dit erfgoed. We vonden als organisatoren dat we de twee andere finalisten niet in de kou konden laten staan. Dat heeft na enig overleg ertoe geleid dat ook zij werden uitgenodigd voor de uitreiking van de Erftroufee. En daarnaast krijgen ook zij een tegoedbon van het Johanna van Embden-Butler fonds. Zij stonden dus ook nadrukkelijk in de picture.

Van elk werkbezoek hebben we een bezoekrapport opgemaakt. Op basis daarvan, en rekening houdend met de onderliggende boerderij-inventarisaties van de provincie Zeeland, hebben wij een winnaar gekozen. Dat werd zoals al vermeld de familie van Gaalen van boerderij Binnenste Buiten in Terhole. De familie van Gaalen is inmiddels versterkt met schoonzoon Sjef van Hoof. Wat heeft de familie van Gaalen dan wel gepresteerd? Het echtpaar van Gaalen heeft in 2004 een leegstaande en enigszins vervallen boerderij aan de Havendijk in Terhole opgekocht. Ze zijn daar in 2007 een zorgboerderij begonnen. Geleidelijk is ook de boerderij zo goed mogelijk hersteld in de oude staat. Hun complete boerderij is in 1928 gebouwd naar een ontwerp van architect Colsen uit Hulst. Ze bestaat uit een woonhuis, een grote bakstenen schuur met mansardedak, een woning en een varkenshok. Alles in dezelfde stijl. De boerderij heeft als Cultuur Historisch Element bij de inventarisatie het oordeel "A" gekregen.

Het nieuwe zorgmodel dat de familie van Gaalen heeft ontwikkeld blijkt zo succesvol dat men inmiddels een tweede locatie, een boerderij bij Terneuzen, en recent zelfs een derde locatie bij Hulst, in gebruik heeft genomen. Alle drie t.b.v. het verlenen van zorg en opvang. Het is met name deze zeer goed uitgebouwde en stabiele nieuwe drager, een bewijs van goed ondernemerschap, die de doorslag heeft gegeven bij de uiteindelijke keuze van de winnaar.

De uitreiking op 26 september op de locatie in Terhole was zeker geslaagd. De familie van Gaalen bleek heel vereerd. Gedeputeerde Jo-Annes de Bat deed de uitreiking met verve, in aanwezigheid van wethouder Hageman van Hulst. Ook de schrijvende pers was aanwezig, met fotograaf. Onze vicevoorzitter Josje de Koning legde de aangepaste opzet van de Erftroufee uit en vertelde ook iets over het Johanna van Embden- Butler fonds. Later zou Gerard Smallegange op de van hem bekende wijze uit de doeken doen hoe dit fonds tot stand kwam en wat de bedoeling ervan is. Hierna kregen alle drie de finalisten hun tegoedbon van dit fonds, plus een bos bloemen. Niet alleen de winnaars maar ook de beide mede-finalisten waren hier zeer content over.

Jan Kees van Gaalen mocht zelf uit de doeken doen hoe hij en zijn vrouw Carolien in 2007 na een zwerftocht die door de verste uithoeken van het land voerde uiteindelijk in Terhole belandde en hoe ze daar meteen begonnen met hun zorgboerderij. Ze deden dat in de beginjaren naast hun volle baan. Hij gaf ook zijn visie op het erfgoed. Hij wil instand houden wat kan, maar ook aanpassen wat noodzakelijk is. En daar is ook wel veel voor te zeggen. Caravans in de schuur zijn volgens hem "dode dingen". Volgens hem zal men over honderd jaar ook wel schuren mooi vinden die nu gebouwd worden. Misschien wordt de laatst overgebleven damwandschuur dan wel een monument, opperde hij, om eraan toe te voegen: "dan zijn alle andere in elk geval afgebroken".

schaalmodel Zeeuwse boerderij Patrick Snoek

Tenslotte schetste Gerard Smallegange het historische perspectief, vertrekkend bij de monniken van Baudelo, en eindigend bij de bouwers van de hoeve, de “kinderen” de Maat. Hij schetste ook de opvallende en vernieuwende kenmerken van de bouw, zoals het toilet in de schuur en de grote deuren in de kopgevel van de schuur.

Zelf mocht ik de aanwezigen namens de organisatie welkom heten, de sprekers aankondigen en tenslotte iedereen bedanken en uitzwaaien. Bij mijn inleiding heb ik aangestipt dat slopen soms verleidelijk kan zijn maar dat behoud met een nieuwe bestemming veruit de beste optie is. Want wat weg is komt niet meer terug. Gelukkig zijn er een aantal recente voorbeelden van een geslaagde herbestemming. De schrijvende pers bracht goed verslag uit van de uitreiking van de Erftroufee, ook via Facebook.

Omwille van corona waren er alleen genodigden aanwezig. In de tegen de schuur aangebouwde tent van 10 bij 10 m konden alle 30 gasten op veilige wijze plaats nemen. Ook bij het informele deel hielden de mensen zich vrij goed aan de regels en daar waren we heel blij mee.

Verder was onze donateur Patrick Snoek weer present met zijn schaalmodel van een Zeeuwse boerderij.

Resumerend: het was ondanks het onstuimige weer een hele mooi dag voor de liefhebbers van ons Zeeuwse agrarisch cultureel erfgoed. We zagen alleen tevreden gezichten. Er waren ook de nodige momenten met aandacht voor ons werk in de media. Maar het zou helemaal geweldig zijn als deze dag een aantal mensen het laatste zetje heeft gegeven om voor hun erfgoed de juiste keuze te maken, namelijk in stand houden en herbestemmen!

Zeeuwse Boerderijencursus

door Jolanda Polderdijk

Na 1,5 jaar kon de Zeeuwse boerderijencursus eindelijk weer doorgaan. Na Walcheren en Zuid-Beveland viel de keuze dit keer op regio Schouwen-Duiveland.

De twaalf deelnemers werden in twee avonden voorzien van heel wat informatie over Zeeuwse boerderijen, zoals hoofd- en bijgebouwen, erfinrichting met bijpassend groen en diverse bijzondere verhalen over de bewoners. Naast de theorie avonden, vond er op de zaterdagochtend ook een bezoek plaats aan twee boerderijen, namelijk De Zonnehoeve te Zonnemaire en De Kievitshoek te Dreischor. Op beide boerderijen is de groep zeer gastvrij ontvangen. Al met al weer een geslaagde cursus!

impressie cursusdag

Projecten Boerderijenregisseur

door Levien de Putter

Na de pilot in 2020 die boerderijen betrof in Vogelwaarde en Vrouwenpolder is het definitieve project “boerderijenregisseur” eind 2020 met een boerderij in Westdorpe van start gegaan.

De Provincie had alle eigenaren van de “lijst van 190” aangeschreven om zich voor het project aan te melden en een stortvloed van bijna 60 aanmeldingen was het gevolg.

De subsidie was bedoeld voor slechts 15 boerderijen en daarom moest ik een selectie maken van 15 die prioriteit hadden. Om die selectie goed te kunnen maken heb ik bijna alle boerderijen bezocht. Het was coronatijd en voor het grootste deel was het gesprek gewoon buiten.

Na de selectie moest ik natuurlijk heel wat eigenaren teleurstellen maar vaak kon ik ook tijdens zo'n eerste gesprek de eigenaren een advies geven of doorverwijzen naar een adviseur, aannemer of dergelijke.

Naast de 15 geselecteerde staan er ook een aantal op een reservelijst die misschien na een eventuele volgende subsidieronde kunnen worden aangepakt. Ook kan het zijn dat er een boerderij toch weer af valt zodat er een van de reservelijst kan worden toegevoegd.

Witte Hoeve Ovezande

Eind 2021 heb ik de boerderijen Ovezande en Oudelande afgerond met het vertrouwen dat deze zeker nog lange tijd goed onderhouden zullen kunnen worden.

Wel ben ik bang dat er ook boerderijen zullen zijn niet meer te redden zijn. Het grootste probleem waar ik tegenaan loop zijn toch wel de gemeentes die soms moeilijk of niet te bewegen zijn om af te wijken van hun (oud) beleid en de provincie dan daar weer de schuld van geven. Zo is het vaak onbespreekbaar om woningen toe te voegen in de schuur en al helemaal niet op het erf. Naar mijn mening is het echt noodzakelijk dat de provincie met de gemeentes om de tafel gaat om de klokken gelijk te zetten. Als hier geen verbetering in komt zullen nog meer boerderijen teloorgaan.

Napoleonsschuur Scharendijke

Websitebezoek met analyse

door Jaap van Wijck

Aantal bezoekers

In 2021 is er een opvallende stijging te zien in het aantal bezoekers van de website van BSZ. Telden we in 2020 nog 1.343 gebruikers, in 2021 liep dit op naar 3.112 gebruikers. Daarvan waren er 3.094 nieuwe bezoekers en 463 terugkerend. In 2020 was dat 1.327 tegen 137. Het aantal bezoeken per gebruiker liep op 1,16 naar 1,24. Er is verder van te weinig bezoekers een leeftijd bekend om daar een analyse op te doen.

Geografie

Opvallend is dat naast de stijging van het aantal bezoekers ook het aantal landen van waaruit de belangstelling kwam enorm is gestegen. In 2021 kwamen de bezoekers uit 118 landen (van 31 bezoekers is geen herkomst bekend). In 2020 was dat nog 46 landen.

Top 10 landen van herkomst

Land	2021	2020
Nederland	1.304	1.026
Hong Kong	238	2
Verenigde Staten	212	36
China	195	57
Indonesië	159	4
Canada	74	4
Ierland	47	1
Verenigde Arabische Emiraten	57	54
India	43	11
Brazilië	41	7
Totalen	3.122	1.343

Bezoek pagina's

Het merendeel van de bezoekers komt binnen op de homepage. Daar staat ook het recente nieuws. Van daar uit kan dan verder worden gekeken. Per bezoek liep het aantal bezochte pagina's gemiddeld terug van 2,77 naar 2,5. Ook de tijd die een gebruiker gemiddeld aan een bezoek besteedde liep terug van 1,38 minuten in 2020 naar 1,19 minuten in 2021.

Top 10 meest bezochte pagina's

Pagina	2021	2020
Homepage	4.233	1300
Boerderijenregisseur van start	401	38
Boerderijtypen	333	307
Boerderijregisseur Zeeland	332	0
Historie	331	226
Contact	322	171
Boerderijen in Zeeland	280	234
Galerij Zeeuwse Boerderijen	256	227
Boeken	216	184
Zeeuwse Erftrouwe 2019	169	37

Conclusie

Er is geen directe aanleiding gevonden voor de toename van het bezoek aan de website van BSZ, zowel qua aantal bezoekers als het aantal landen van waaruit de site bezocht is. Opvallend is wel dat in 2021 op 3 data enorme pieken in het bezochte aantal pagina's is geconstateerd: maandag 12 juli (994) donderdag 22 april (740) en maandag 24 maart (725). De eerste 3 maanden in 2022 zien we echter weer een afname in zowel het aantal bezoekers als het aantal landen waar ze vandaan komen.